

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. De reliquis imaginationibus in aëre apparentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Frequentius autem in iis locis irides apparent ubi facile ascendunt rari quidam & roridi vapores, qui totam non expellant serenitatem, sed accipiant & reddant, non extinguant solis radium. Hinc inquit Plinius, Locris in Italia nullo non die apparet iris: hinc etiam fluminibus, & lacubus, aut vdis vallibus incumbentia iridium brachia sæpè cernimus.

Maximæ iridis latitudo, siue diameter, aliquando est, sed valde rarè, vnius horarij milliarij: altitudo eius à terra est ferè vnius dimidij milliarij, quia vix solet altior esse iris, quàm initium mediæ regionis aëris.

Dico sextò, tempus quo iris est frequentior esse autumnum, aut ver; sed Aprili tamen & Maio; frequentiores illas apparere. Causa est, quia irides desiderant vaporem nebulosum, & interlucentem acriter sideris radium. Hiems ergo nubilo & inualido sole; æstas verò nimis calido, & ferè innubis minùs aptæ sunt ad irides pingendas. Ante etiam, aut post pluuiam sæpè arcuantur nubes. Potest per totum orbem iris apparere manè, vel serò; sub polis omni hora longe illius sex mensium diei potest apparere segmentum aliquod iridis. Sub æquatore cerni potest iris tribus horis post solis ortum, & tribus horis ante occasum; nobis autem apparere potest omnibus hibernæ diei horis, non omnibus æstiuæ. Cuius rei rationes exquirat Fromundus lib. 6. c. 14.

Dico sextò, iridis effectus duos præcipuè numerari. Primus est, quod plantas, arbores, frutices, quibus incubuerit, efficit odoratiore. Tradunt (inquit) Plinius lib. 12. c. 24. in quocunque frutice incuruetur coelestis arcus, eandem quæ sit aspalato suauitatem odoris existeret; aspalato autem inenarrabilem quandam. Terra etiam ipsa suauitùs halare dicitur. Secundò confert iris apibus ad mel colligendum, quia post iridem breuissimo tempore fauos construunt; quod efficitur per roscidos illos vapores, in quibus formatur iris.

Dico octauò. Significationem iridis aliam esse naturalem, aliam ex instituto: naturaliter significat aliquando pluuiam, aliquando serenitatem. Iris matutina, præsertim si appareat in occidente, pluuiam significat; vespertina & orientalis serenitatem portendit. Aut etiam iris, quam nullus antecessit imber, futuram imbrem præsignat; si antecessit imber, significat serenitatem. Ex institutione autem diuina & supernaturaliter signum est non futuri vnquam diluuij totius orbis; quod iris significare ante diluuium non potuit, quia fuerat sæpè iris ante diluuium; sed accommodata tamen est ad hanc significationem, ad quam diuinitus assumpta est; quia signum est indicans non futuram proximè magnam aquarum eluisionem. Deinde accommodatè significat Dei clementiam, eò quod arcus sit sine sagitta; mauult enim Deus terrere, quàm ferire. Sed de significationibus plura dabunt interpretes in caput 4. Apocalypsis, in primum Ezechielis, & in 9. Genesios. Vide arcum & benedic eum qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo. Gyrauit cælum in circuitu gloriæ suæ, manus Excelsi aperuerunt illum: ut haberetur Ecclesiast. 43.

SECTIO II.

De reliquis imaginationibus in aëre apparentibus.

EÆ sunt paretia, coronæ, virgæ, fouea, equites, exercitus, & cætera huiusmodi spectacula, in quibus aliquando ludit, aliquando terret, semper homines erudit Author naturæ.

Dico primò, commodè paretium definiri solis imaginem iuxta eum in nube visam: dicitur enim paretium, *παρεῖον*, iuxta solem: cum enim ad latus & ex obliquo solis nubes occurrit diaphana ex vna parte, & opata ex altera; tunc in ea sol imaginem suam imprimit, tanquam in speculo: vnde fit, vt plures videamur intueri soles, vnum in cælo, alterum in nube. Imò contingere aliquando potest, vt plures simul nubes in iis conditionibus iuxta solem ita collocentur, vt sol eodem tempore pluribus imaginem suam imprimat, vel imago ea quæ impressa est nubi, effigiem illam eandem imprimat alteri; sicque plures eodem tempore conspiciuntur soles. Denique figuratur etiam iuxta lunam similis imago, quam rectè appellant paraselenem; videntur enim aliquando plures simul lunæ. Sæpè etiam duplicem in tenebris est cernere lunam, nube caua referente aliam sub imagine formam. Hoc autem non contingit nisi in plenilunio, cum fortior luna est ad iaculandum lumen.

Difficultas tamen est, vtutrum illud quod videtur quando fit paretium, sit lumen illud quod refractum est intra nubem; an verò sol ipse resplendens è nube tanquam è speculo. Mihi verò cum Aristotele videtur idem dicendum esse de paretio, quod statuebam de iride; videri nimirum ipsum solem in nube velut in speculo. Si enim non videretur aliud quàm lumen refractum in nube, non appareret adeò perfecta imago solis, vt ea vix à sole ipso discerni possit. Dissentiunt tamen non pauci cum Keplero, præsertim ex eo quod in paretis anguli reflexionis non sint æquales angulis primæ incidentiæ. Sed nihil ex eo probatur; quia nubes in qua fit paretium, cum sit ad latus solis, non potest fieri per eandem lineam primæ incidentiæ: in iride autem nubes est directè opposita soli.

Tempus aptissimū ad paretia est matutinum, vel serotinum; sub meridiem autem rarè accidunt, quia sub finem vel initium noctis roscidus aër reflexiones adiuvat, & refractiones. Narrat tamen Aristoteles, dutasse aliquando paretia ab aurora ad vespem. Frequentiora etiam sunt autumnò & vere. Videntur in omnibus climatibus, sed præsertim in zonis frigidis, quia sol ibi ferè circuit horizontem, & aër roscidus est.

Numerus paretiorum ordinariè binarius est; vnde tres vt plurimum apparent soles. Sed nihil tamen impedit eos apparere plures, quot nimirum erunt nubes aptæ ad reflectendas species solis. Visi aliquando sunt quinque aut sex. Paretia naturaliter prænuntiant ventos & tempestates, non autem Principum mortem, vt aliqui nugantur.

Dico secundò, certum esse quod circa quædam sidera, præsertim circa lunam, magna quædam lux apparet in modum coronæ; quod accidit cum spiratio, vel nubes æquabili densitate in orbem sparsa, sub sole, vel luna ita constituta est, vt radius corporis luminosi propter spirationis densitatem,

Kk 4 recta

rectâ progredi nequeat, sed per solas diffundatur extremities; tunc enim apparet sub astro circulus splendens, & lucida corona, quæ à Græcis vocatur halo, potestque definiri, *Circulus luminis in opaca nube apparens circa sidus aliquod.*

Conuenit corona cum iride, quod fiat in nube torrida; ideoque frequentiores autumnno & vere sunt coronæ: geminant etiam sæpe coronæ, ut irides. Narrat Dio, ante triumviratum apparuisse solem triplici cinctum corona. Differt verò ab iride corona, quod perfectè sit rotunda, & unicolor, candore videlicet lucis emicans. Deinde coronam frequentius efficit luna; sol frequentius facit iridem; quia scilicet ad iridem maior exigitur copia luminis, quàm ad coronam, in qua modicum sufficit lumen inspersum vaporis. Non omnium tamen siderum coronæ sunt, sed planetarum tantum; aliquando etiam solaris corona est, sed vix apparet, quia oculis in solem intentis aspici debet; oculus enim in iride est inter solem & nubem; in corona nubes est inter oculum & solem. Accedit quod in coronis, quando apparent varij colores, non eodem apparent ordine, quo apparent in iride, sed planè inuerso. Denique corona non portendit serenitatem, ut iris; sed ventos, & ingentes procellas. Vide Aristotelem *lib. 3. & Senecam lib. 1. c. 10.*

Dubitarur autem primò, quomodo fiat corona, & quid in ea videatur.

Respondeo in corona interuenire refractionem luminis, & reflexionem etiam specierum ipsius sideris; ideoque quod in ea videtur, esse lumen in nube productum, & ipsum etiam sidus, quod ambitur coronâ. Valent enim hic rationes omnes, quæ pro iride allatæ sunt.

Dubitarur secundò, quare corona sit perfectè circularis, non autem iris.

Respondeo, coronam esse circularem, eò quod æqualibus angulis radij vaporis occurrentes, reflectantur ad visum, ut dixi de arcu. Est autem integer circulus, quia vaporem habet vndique sparsum, in quo ambitum totum impleat: non ita iris, cui obstat infernè terra.

Dubitarur tertio, quare corona ferè semper sit unicolor, quamvis iris sit versicolor.

Respondeo, quia lumen per quod fit corona, est imbecillius, cum plerumque sit lunæ ipsius lumen, & fiat in tenebris. Solares coronæ rubidæ sunt, aliquando tamen versicolor cernitur corona, ut ait Seneca *lib. 1. c. 2.*

Dico tertio, apparere quoque in aëre virgas, foueam, equites discurrentes. Virgæ sunt lumen solis per nubem sparsum, & radiorum diuisione figuram exprimens virgarum; offert enim se aliquando nubes ad latera solis, partes habens alias densiores, alias rariores, tunc autem lumen solis per densiores non transit, sed tantum per rariores, & hi radij sic ad terram porrecti apparent in modum virgarum.

Hiatus, siue fouea in aëre apparet quando serena nocte multi halitus collecti sunt in sublimi, densiores in medio, reliqua facie rariores; statuunturque inter oculum & solem: tunc autem imaginem exhibent foueæ, quia in medio, quod ob crassitiem minus illuminatur, apparet profunditas quædam, quæ si parua sit, dicitur hiatus.

Videntur etiam aliquando imagines aliquæ figuram præferentes equitum discurrentium, imò & exercituum integrorum inter se veluti confligentium.

*Vi sæpe ingenti bello cum longa cohortes
Explicuit legio, & campo stetit agmen aperte,
Directæque acies, & late fluctuat omnis
Ære reudent iridibus.*

Ut habetur primo *Georgicum*, & additur *lib. 4.* auditos etiam esse clamores.

*Martius ille aris ranci canor increpat, & vox
Auditur fractos sonitus imitata tubarum.*

Narrant plura huiusmodi exempla Cornelius Gemma *lib. 2. de diuinis nature characteris*, Snellius *lib. de cometa anni 1618.* Aldrouandus *lib. 2. de aëribus, c. 2.* ubi agit de aquila. Possunt quidem naturaliter ita conformari nubes, ut appareant huiusmodi equitum turmæ; sed illa ferè semper ex diuino accidunt imperio ad prænunciationem magnæ alicuius calamitatis, aut conuersionis Regnorum inuicem. Mirabile omnino est in hoc genere quod narratur *lib. 2. Machabæorum, cap. 5.*

QVÆSTIO VI.

De his quæ sunt in aqua.

Dixi hæcenus ea solum quæ sunt in aëre, & sola sunt meteora, quia sola sublimia sunt. Nunc de aqua disputat fusè Philosophus *10. libro...* Mihi præter ea quæ tractatu 2. dicta sunt primò dicendum est de mari, secundò de fluminibus, tertio de fontibus, lacubus & reliquis miraculis aquarum.

SECTIO I.

De mari.

Mare appellatur, ut aliàs monui, elementum ipsum aquæ separatum ab initio in vnum terræ latus. Sunt enim nugæ quod Pythagorici mare appellabant lacrymam Saturni, Anaxagoras & Empedocles terræ sudorem; ideoque salum dixerunt: neque abest Keplerus, qui terram magnam quoddam credit esse animal ab ignibus æstuans subterraneis, & magno sudore diffusum. De hac igitur magna & mirabili aquarum congerie tria sunt exponenda: primò eius variae diuisiones, proprietates, & effectus: secundò varij eius motus: tertio causa reciproci ætus maris.

§. I.

Varie diuisiones, proprietates & effectus maris.

Dico primò. Mare, tamen si continuatione vnum est, optimè tamen diuiditur in Oceanum, mare Mediterraneum, Rubrum, Persicum, Caspium.

E Oceanus illud est mare, quod magnitudine alia maria longè superat, totamque terram ambit à Gaditano incipiens freto, variisque oberrans regionibus, ex quibus varia nomina sortitus est. Dicitur Occiduum, Eous, Æthiopicus, Atlanticus, Scythicus, Britannicus, Germanicus, Gallicus. Mare Mediterraneum illud dicitur, quod ex Oceano erumpens, per medias terras diffunditur, & Europam ab Africa determinat; distribuiturque in multa maria, Ibericum, Balearicum, Ligusticum, Gallicum & Adriaticum. Sequitur mox Siculum obliquè porrectum; inde Creticum, cui